

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Epistola 192

Citation: Holberg, Ludvig: "Epistola 192", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. Billeskov Jansen, Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 165.
Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holb11val-shoot-workid63815/facsimile.pdf> (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Skue-Pladsen. Et Skuespils Vægt og Gyldighed grunder sig derfor ikke paa lærde Journalisters Critiquer, men paa Tilskuernes Applaus: naar jeg siger Tilskuerne, meener jeg alleene saadanne, som have en naturlig og ufordærved Smag. Det er af saadanne Tilskueres Applausu, at jeg haver fatted nogle gode Tanker om mine egne Skue-Spill, eftersom jeg haver seet dem paa vore Skue-Pladse at holde Stand med Molieres Comœdier, da de fleeste andre oversatte Stykker ingen Stik have kundet holde. Om ellers den gode naturlige Smag, som vore Tilskuere hidindtil have havt, vil holde længe ved, derom kand jeg ingen Forsikkring give. Thi det synes, at visse Folk arbejde paa at fordærve den, ved at recommendere Spectacler, som ere meere for Øjne end Ørene; At en Deel af vore fornemme Damer finde ingen Smag udi vore Originaler og indenlandske Skue-Spill, kand fornemmeligen tilskrives Franske Gouvernanters Catechisation og Optugtelse: Thi de holdes fra Barendommen til Franske Bøgers Læsning, og hører stedse tale om Parisiske Moder og Noder, saa at det derfor er ingen Under, at de ingen Smag finde udi et Skue-Spill, med mindre de see en Fransk galonnered Marquis forestilled paa Skue-Pladsen. Middel-Stands Folk derimod, hvis Smag er ikke bleven fordærved, finde meest Smag udi de Stykker, som criticere Landets Skikke og Sæder, og meener jeg, at den Smag er bedre og naturligere. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CXCII.

Til **

Kiære Broder! Du raaber alle Tider paa Reformationer, og bliver vreed, efterdi jeg ikke vil styrke dig i din Patriotiske Iver. At reformere er et stort Arbejde, og intet Foretagende er i mine Tanker dristigere. Naar een lader sig mærke med at ville reformere, er det ligesom han vil

sige: See her er noget, som ingen for min Tiid haver villet, kundet, eller dristet sig til at foreslaae. Ingen Præsumption om sig selv kand være større og selsommere: Hvorudover, naar jeg seer en Stad at vrømle af Reformatores, ligner jeg den ved et svagt Legeme, som er fuldt af usunde Vædsker. Et hvert skønsomt og fornuftigt Menneske, som Reformations-Geist paakommer, tænker: Hvi kand det dog være, at, saasom Verden haver staaet saa længe, ingen haver rindet i Sinde dette Forslag, som jeg nu er falden paa? En saadan Tanke kiølnet strax hans Iver, og endelig desarmet ham, saa at, hvor treffelig Apparence end det Forslag, han er falden paa, kand have, saa bliver en saadan Tanke ham dog en Anstøds-Steen. Uskønsomme Folk forestille sig ikke saadant; og, endskiønt de forestille sig det, lade de sig deraf dog ikke skrække: Jeg tør frit sige, taabelige og uskønsomme Folk; efterdi daglig Erfarenhed viser, at de udueligste og ubequemteste Borgere i en Stad ere meest frugtbare paa Forslag til Reformationer, og at ingen med større Iver søger at curere Stats-Feil, end den, som selv behøver at cures: Ligesom ingen er bequemmere til at reformere, end den, som tvivler om sig selv; thi hans Frygt kand tiene til Beviis paa hans Indsigt i en Ting og hans Duelighed. Jeg forkaster dog ikke alle Forslag; saadant maa man og ikke gjøre; thi blant 100de kand eet være antageligt: Alleene den Concept jeg af Erfarenhed haver fattet om mange Project-Magerses Qualitet, foraarsager, at jeg gemeenligen med Doctoren i Comœdien siger til dem, som gaae frugtsommelige dermed: *Tag Piller ind*; og, naar jeg kommer ind udi et Caffee-Huus, hvor jeg finder ligesaa mange Reformatores, som Borde og Bænke, anseer jeg det enten som et Hospital fuld af syge Lemmer, eller som en Daare-Kiste. Jeg siger ellers, at man dog ikke maa forkaste alle Forslag: Thi det er ligesom man vilde sige, at all Ting udi et Land er saa godt, at intet kand forbedres. Een, der vil reformere, kand nogenledes høres, naar han foreslaaer Ændring af visse Sædvaner og Stiftelser, som synes skadelige, og som

paa andre Steder ikke ere indførte; Thi det er et stort Præjudicium imod en Anordning eller Sædvane, naar andre Nationer ikke have villet antage den. Jeg haver i den Henseende dristet mig til i mine Skrifter at mælde om tvende Ting, som vel kunde foreslaaes, uden at blive sværet med Herman von Bremens Character. Den een er angaaende de Domme, som fældes udi Ægteskabs-Sager, hvorved en letfærdig Pige, der lader sig beligge, og udpresser et løst Ægteskabs-Løfte af en ung Person, som udi Kiærligheds Paroxysmo lover meer end han agter at holde, bliver berettiget til at ægte ham. Saadant strider imod alle andre Nationers Love, synes ogsaa at stride imod en nyelig udgiven Forordning; hvorudover jeg aldrig saadanne Domme haver villet underskrive. Den anden Reformation, om hvis Nødvendighed jeg ogsaa i mine Skrifter haver mældet, bestaaer udi de saa kaldne Commissioner, hvorved de stridende Parter have Magt til at udvælge sig selv Dommere. En saadan slags Jurisdiction findes ey heller paa andre Steder. Hertil legger jeg den tredie, som bestaaer derudi, at Lærere Publice examinere deres egne Disciple; hvilket mig synes at være det samme som at dømme udi deres egen Sag: Saadant er ey heller brugeligt andetsteds. Vel er sandt, at Rectores udi Skolerne examinere og med Attester dimittire deres egne Disciple: Men det er saadanne Dimissioner og Attester, som underkastes de højere og almindelige Skolers Domme. Men det er nok tælt om den Materie, og maaskee formeget. Jeg forbliver etc.

EPISTOLA CXCIII.

Til **

Lem af det Politiske Collegio paa Landet.

Jeg haver nyeligen læset Rudbecks Atlantica, og forundret mig over samme Mands Capacitet i at udfinde og legge